

профільних спеціалістів, що вимагають сприяння держави.

Страхові компанії поставили перед собою завдання підвищити рівень страхової культури населення. Задля його реалізації потрібно діяти двома шляхами: по-перше, розробити державну програму інформування населення через засоби масової інформації про діяльність українського ринку страхування; по-друге, запровадити спеціальні програми у вищих навчальних закладах, щодо розгляду, вивчення та аналізу фінансових ринків.

Отже, спостерігаємо покращення ситуації щодо розвитку українського страхового ринку через усвідомлення населенням потреби в страховому захисті, хоча державне обов'язкове страхування втрачає свою актуальність. Постає розуміння національного ринку страхування як раціонального, економічного і доступного засобу захисту майнових інтересів суб'єктів, що господарюють, виробників товарів та послуг, а також громадян, адже саме страхування в змозі забезпечити стабільний розвиток нашої держави. Страховий бізнес України стрімко розвивається, проте в його формуванні існує низка проблем і труднощів, а отже, й потреба в комплексному дослідженні, спрямованому на їх виявлення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мартиненко Л. Тенденції та перспективи розвитку ринку страхових послуг / Л. Мартиненко // Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. Серія Економіка - 2007. №94-95. - С.84-85.
2. Підсумки діяльності страхових компаній [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/zvitni_dani/sk_%202015.pdf
3. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2009/Economics/38933.doc.htm

Полковниченко С.О.,

*Чернігівський національний технологічний університет,
Чернігів, Україна*

РОЛЬ ТУРИЗМУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Розглянуто вплив туризму на соціально-економічний розвиток України за допомогою таких показників як: сукупний і прямий внесок туризму у ВВП, прямий вплив на зайнятість, величина капітальних інвестицій, частка витрат туристів в експорті країни. Визначено проблеми туристичної сфери України. Запропоновано шляхи вдосконалення державної політики розвитку туризму.

Ключові слова: туризм, туристична галузь, соціально-економічний розвиток, державна політика розвитку туризму.

Туризм має велике значення для будь-якої держави та її громадян, оскільки охоплює найважливіші сфери життя: соціально-економічну, культурну й безпекову. Розвиток туристичної галузі призводить до появи нових робочих місць, а відповідно сприяє зростанню рівня зайнятості та зниженню безробіття, дає змогу збільшити сальдо торгового балансу, поліпшити інфраструктуру держави (через вливання нових інвестицій), забезпечує розвиток і відновлення природних та історико-культурних ресурсів [3]. Туристична індустрія сприяє розвитку

взаємопов'язаних сфер – громадського харчування, сільського господарства, транспорту, зв'язку, торгівлі, будівництва, виробництва товарів народного споживання тощо.

Світова рада подорожей та туризму (WTTC) визначає вплив туризму на соціально-економічний розвиток країни за допомогою таких показників як: сукупний і прямий внесок туризму у ВВП, сукупний і прямий вплив на зайнятість, величина капітальних інвестицій, частка витрат туристів в експорті країни тощо.

Прямий внесок туристичної сфери в економіку країни пов'язаний з витратами туристів на здійснення подорожей, таких як поїздки, розміщення, розваги, відвідування пам'яток та музеїв, харчування тощо. Непрямі внески включають інвестиції в туристичну галузь (будівництво туристичної інфраструктури, придбання транспорту та обладнання), державні витрати на туристичну сферу (маркетинг, забезпечення безпеки, адміністрування тощо), внутрішні закупівлі продуктів та послуг підприємствами туристичної сфери (закупівля продуктів харчування, послуги з прибирання, забезпечення ІТ-послуг тощо). Індукований внесок у ВВП країни визначається як витрати тих, хто прямо чи опосередковано отримує дохід у туристичній сфері [4].

За оцінками представників Світової ради подорожей та туризму, загальний внесок туристичної сфери до ВВП України у 2015 р. становив 112,4 млрд грн (5,3% ВВП). При цьому прямі витрати туристів склали 29,0 млрд грн або 25,8%, непрямі внески туристичної сфери в економіку – 63,9 млрд грн або 56,9%, індукований внесок – 19,4 млрд грн або 17,3% [4]. У світовому рейтингу загального внеску туристичної сфери до ВВП країни серед 184 країн світу Україна опустилась з 64 місця у 2014 р. (53 місця у 2013 р.) на 83 місце у 2015 р. [4; 5; 6]. Частка прямих надходжень від туристичної сфери до ВВП України зменшилась із 2,4% у 2005 р. до 1,4% у 2015 р.

На жаль, незважаючи на те, що Україна володіє великим потенціалом для розвитку туризму, а Законом України «Про туризм» регламентовано, що держава проголошує туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки і створює сприятливі умови для туристичної діяльності [1], прямий внесок даної сфери у ВВП, зайнятість і капітальні інвестиції нашої країни нижче середніх світових та європейських показників.

Наприклад, у 2015 році за прямим внеском туризму у ВВП Україна займала 175 місце з часткою 1,4% при середньому світовому показнику 3,0%, а європейському – 3,5%, за прямим внеском у зайнятість – 176 місце з часткою 1,2% при середньому світовому і європейському показнику 3,6%, а за капітальними інвестиціями – 173 місце з часткою 2,0% при середньому світовому показнику 4,3%, а європейському – 4,8% [4]. При цьому варто зауважити, що практично всі представлені показники за останні два роки значно погіршились.

У 2015 р. прямий внесок туризму у ВВП України становив 1,3 млрд дол. (у 2014 р. – 2,4 млрд дол., у 2013 р. – 3,8 млрд дол.), а прямий внесок у зайнятість населення – 214,4 тис. осіб (у 2014 р. – 332,9 тис. осіб, у 2013 р. – 416,1 тис. осіб). При цьому у туристичну сферу вкладено лише 0,2 млрд дол. капітальних інвестицій (у 2014 р. – 0,5 млрд дол., у 2013 р. – 0,7 млрд дол.). Низькими також є експортні надходження від туризму – 1,6 млрд дол. у 2015 р. (2,7 млрд дол. у 2014 р., 5,8 млрд дол. у 2013 р.) та їх частка у загальному експорті України, яка скоротилась із 7,1% у 2013 р. до 4,6% у 2014 р. і 3,0% у 2015 р. [4; 5; 6]. Наведені показники свідчать про низький рівень використання потенціалу туристичної галузі України та про її поки що незначну роль у національній економіці.

Сьогодні існує низка об'єктивних і суб'єктивних соціально-економічних і правових проблем, які заважають ефективному функціонуванню туристичної галузі України. Відсутність чіткої стратегії розвитку індустрії туризму й чіткого її регулювання, кризові явища та російська агресія послабили динаміку туристичного ринку в останні роки. Одним із найболючіших питань усієї туристичної галузі є те, що українські громадяни стали своєрідними інвесторами зарубіжних країн. А, за розрахунками фахівців, тільки у вигляді податків туризм міг би щорічно приносити у скарбницю України майже чотири мільярди доларів [2].

До проблем туристичної сфери України можна віднести: низьку конкурентоспроможність туристичних продуктів і послуг; незадовільний рівень розвитку мережі та об'єктів туристичної інфраструктури, їх невідповідність європейським та світовим стандартам; низьку інвестиційну активність; обмеженість державного фінансування та маркетингового супроводу туристичної сфери; недостатню кваліфікованість кадрів туристичної галузі; практичну відсутність туристичних інформаційних центрів, в яких можна було б дізнатися про цікаві місця того чи іншого регіону; слабку інтегрованість у європейську та світову систему сфери послуг; нестабільність законодавства, відсталість в інноваційних процесах тощо.

Серед шляхів вдосконалення державної політики розвитку туризму можна виділити: визначення форм та методів стимулювання розвитку підприємництва у сфері туризму; формування туристичних кластерів, консорціумів; активізацію державного та приватного партнерства для підвищення конкурентоспроможності туризму; створення ефективної моделі інвестиційної політики в галузі; впровадження ефективних фінансово-економічних механізмів для стимулювання туристичної діяльності та залучення інвестицій ЄС до розбудови туристичної та курортної інфраструктури українського туризму, в тому числі транскордонної; приведення туристичної інфраструктури, системи транспортного забезпечення у відповідність до європейських стандартів; розширення асортименту та покращення якості надання туристичних послуг, впровадження додаткових послуг; запровадження інновацій у сферу туристського обслуговування; розвиток нових (нетрадиційних) видів туризму; створення корпоративних турпродуктів (особливо міжнародних маршрутів транскордонними територіями); підготовку кваліфікованих фахівців, покращення якості надання туристичних послуг; поширення реклами туристичних об'єктів України за кордоном; збільшення витрат з боку держави на маркетинг, рекламу та інформаційну підтримку туристичних об'єктів; посилення партнерства в спільному фінансуванні рекламних заходів, поглибленні розвитку маркетингу; посилення ролі онлайн-комунікацій у сфері туризму тощо.

Просування України як туристичної держави на міжнародному та європейському ринках, формування її іміджу як країни з багатою культурною спадщиною, природно-рекреаційними ресурсами потребує прийняття та реалізації державних програм у сфері туризму, в тому числі із захисту навколишнього середовища та культурної спадщини.

Зазначені заходи дадуть можливість не тільки інтегруватись до європейської та світової спільноти, налагодити більш тісні стосунки з різними країнами, а й поліпшити умови ведення туристичного бізнесу, інтенсифікувати розвиток вітчизняної туристичної галузі, яка може стати одним із провідних секторів економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР, редакція від 11.02.2015, підстава 124-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
2. Туризм може приносити до чотирьох мільярдів доларів на рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/274332>
3. Яровий В.Ф. Євроінтеграція та вітчизняний туризм: основні аспекти / В.Ф.Яровий // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – 2016. – Вип.17, Ч.4. – С.21-23.
4. Travel & Tourism Economic Impact 2016. Ukraine / World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2016/ukraine2016.pdf>
5. Travel & Tourism Economic Impact 2015. Ukraine / World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202015/ukraine2015.pdf>
6. Travel & Tourism Economic Impact 2014. Ukraine / World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/ukraine2014.pdf

Потанюк І.П.,

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна*

Потанюк Л.М.,

*к.пед.н., доцент, доцент кафедри інженерної педагогіки, психології та
українознавства, Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто суть та місце корпоративної культури в управлінні системою економічної безпеки підприємства. Визначено основні компоненти корпоративної культури та чинники, які впливають на неї. Проаналізовано та систематизовано основні фази та стилі управління, на основі яких формується корпоративна культура; виокремлено її принципи.

Ключові слова: корпоративна культура, базові цінності, чинники впливу, економічна безпека підприємства, стилі управління.

В умовах радикальних економічних перетворень пріоритетного значення набувають питання захисту підприємництва. Довгостроковий успіх підприємства, перспективи його зростання, а також ефективна економічна безпека неможливі без високої корпоративної культури. А отже, формування корпоративної культури є одним із важливих факторів забезпечення ефективності підприємства, його економічної безпеки.

Поняття економічної безпеки підприємства та проблеми її забезпечення розглядали у своїх дослідженнях О. Ареф'єва, Ю. Бабанова, Л. Будович, С. Грунін, В. Домарев, А. Кашин, Г. Козаченко, О. Ляшенко, С. Міщенко, Є. Олейніков, О. Судакова, В. Тамбовцев та ін.